

lenin, kondaira ta mito

x. mendiguren

Kondaira zear, gizon baten eragipena noraino iritxi diteken jakitea, ez da batere gauza erreza. Sortzean umil eta arrunt agertzen dan idea naiz egitea, amestu ere ezin liteken indarraren jabe izan oi da sarritan. Orregatik edo esaten da, egintza aundi oro asiera kaxkarren ondorio oi dala.

Lenin eta aren ondorenak aztertzean ere, lege onen barruan arkitzen geran susmoa artzen degu. 1917'gn. urtean, benda zikiñez mozorroturik, matxinada piztu eziñaz zebillan Lenin'engandik, "proletarioen salbatzaille ta aita" izenez ezaguna dan gizaki dirdaitsu orren-gana ba dago tarte nabarmenik. Aren irradiapen-zelaiean bizi diran milloika ta milloika komunistaentzat, Lenin, mito, santu ikutuezin biurtu da; erlijiozko indar misteriozua darion irakasle ta zuzendari.

"Gaurko errusitarrentzat, gizon oroz gairdiko izaki da, Lenin adiskidea; proletariaren birrerosle... Amar millatsu igarotzen dira goizero Lenin'en illobi aurretik. Begirunezko ixiltasunean, Lenin'en gorpu gantzutuaren aurrez, arratsaldeko ordu biak artean igarotzen diran illara luzeak ikusten nituan" (1).

Artikulu au idazterakoan ez det biografi egiteko asmorik artu, ezta mitoa ta kondaira bereizteko erabakirik ere; orregatik "flash" antzera bi ikuspegi eskeintzeaz naikotuko naiz. Aurrena, Egorychev, sobietar pentsalariak Lenin'engan ikusten duan maixu ta gidariaren berri emango det. Ondoren, Lunacharski, aren lankide miñiak ezagutu zuan ezur eta aragizko illitx ura azalduko det. Baño asteko, esan dezadan zerbaít Lenin'en "orduaz".

lenin'en ordua

1917'ko urrillak 23. Gaua. Gezurrezko ilearekin eta bizarrik gabe, Lenin Petrogrado'ra iritxi zan. Bolxebikeen Komite Nagusiak billera zuan. Lenin'ez gaiñera an bildu ziran Zinoviev, Trotzky, Stalin, Kamenev tab. Errusiko Gobernuaren aurka altxa ala ez altxa, zuten auzigai.

Amar ordu luze irauñ zuan eztabaidak. Atertzeke mintzatu zan Lenin. Zinoviev eta Kamenev ez beste guztiak lenbailen jeikitze aldekoak ziran. Bi oek partidua oraindik aul irizten zuten eta bildur ziran edozein utsegitek zearo lur jota utziko ote zuan. Lenin'ek, ordea, etzuan amor egin eta bereakin irten zan. "*Lenbailen armatan jeikitzea premiazko zala*" erabaki zuten. Gaueko iruretan bukatu zuten batzarra ta Lenin berriro izkutatu egin zan.

29'n berriro Bolxebikeen Komite Nagusiaren Batzarra. Gartsuki zalantza oro uxatu ondoren, Lenin'ek burrukarako zantzoa botatzen du. Ordurako uria zurrumurruz betea zegon. Kamenev'ek ezezkoan jarraitzen zuan.

Azaroaren 4'an "*saiaketa paketsu*" bat egin zuten. Uriko babes-indarren buru egiten zuan Pokolnikov'ekin ar-emanetan sartu ziran, baiño ezertxo ere etzuten iritxi ahal izan. Gobernua jarritzen asia zegon. 6'n kaleak paketsu zeuden baiño Kerensky'k ministroai batzarrerako deia egin, "*matxinada-egoeran*" zeudela adierazi ta Lenin "*estaduaerekiko kriminal*" izen-tatu zuan. Matxinzaileen idatzi batek ziurta zezakenez, jeikialdia asita zegon.

Smolny'ko bolxebikeak azken-gertakizunetan ari ziran. Gau-erdi alde-

(1) Albarracín F. Peregrinación de la Unidad-Oriente Cristiano, oct. 1965.

ra, benda zikiñez itxuraldaturik, Lenin Smolny'ra iritxi zan. Trotzky'rekin izketatu ta lenbailen jeikitza derriortuak zeudela adierazi zion.

Jendea geroz ta zalapartariago zebillan. Ordura artean burrukarik sortu ez bazan ere, 7'n uria bolxebikeen eskuetan zegon. Kerensky naiko bildur zan Polkovnikov azpilanean ez ote zebilkion eta aztarrenik utzi gabe izkutatu egin zan.

T'aren goizeko amarretan, Trotzky'ren Erreboluzio-Komiteak au adierazi zuan: "*Gobernua erori dalarik, Komite au agintearen jabe egiten da*". Gobernutarren gudari ziran kosakoek zirkiñik ere etzuten egiten. Kerensky'ren ministroak, zer egin etzekitela, ezertarako gauza etzirala, zeuden.

Uria, bitartean, 20.000 "*zaitzalle gorriren*" mende zegon, eta reboluziogilleen zazpi itxasontzi Kronstadt'etik irtenak ziran. Finlandia'ko bolxebikeak ere indarrean zeuden eta gudari millaka asko bialtzen ari ziran.

Arratsaldeko seiterdietan, bi mezulari iritxi ziran ministroengana: ogei minutu barru, gudari ta guzi errenditzen ez baziran, burrukarri ekingo zitzaion.

Bederatzietan, bi dunbatekok erasoaren asiera adierazi zuten. Kañoiak jauregiruntz tiratzen zuten bitartean, bolxebikeen burruka-gurdiak kaleetara irtetzen asi ziran. Biamonez, gorriak jauregian oiña jarri ahal izan zuten. Bolxebikeen aldera igaroak ugari baziran ere, burnibideetako langilleak Gobernuaren alde irauten zuten.

Gudaritaldea zan, ordea, Lenin eta Trotzky gelaibat larritzen zituana. Ixillean laguntza biltzeari ekin zion Kerensky, azpijalez betetako giroan alper-lanean ari zan. Zaldizko-talde bat urira bialtzeko agindua eman zuan arren. Chemizov'ek aintzakotzat etzuan artu ta iruzur egin zion.

Gaueko 8'40'tan, Lenin tribunara igo zan. Txalo-soiñu bizi batez agurtu zuan jendetaldeak. Begirakun bizkorrez erria aztertu ondoren, minutu batzuen buruan au esan zuan: "*Eta ordin sozialista-erakundea eraikiko degu*". Lehen baño askozaz txalo-ots sutsuagoa entzun zan. Gero, pake osoa aurki iritxiko zutela adierazi, ta Errusi guzian jabetza pribatua debekatua izan zedilla eskatu zuan. Lurrez gabetuak, etzuten, gaiñera, ordaiñik artuko. Ondoren, agintari berrien banaketa irakurri zuan Kamenev'ek.

Zalaparta-giroa baretzea oraindik zerbait kosta zan, baño 15'n, Kremlin-i eusten zioten gudariak armak utzi zituztenean, Mosku bolxebikeen mende erori zan.

Astebete eskas zan, mozorroturik Lenin Smolny'ra etorri zala ta kaisar'erri osoa bere eskuetan zeukan. Arrezkero Lenin'en izarra goraka

joan zan. 1924'ganean, eriotzak eraman zuanean, gizarte berriaren azia ereiña zegan, "salbatzaillearen" izena egunetik egunera dizdiratsuago ageri zan. Lenin, Komunistaentzat, mesias, profeta ta jenio zan; ta aren irudi "ikonizatuak" bakarrik arrazozi eman dezake, sobietar gidarien utsegite guzien gaindik, komunismoak daraman aurrera-bide baikor, sutsu ta ustetsu ortaz.

Lenin, 1966

Gaur, Lenin'i buruz bear bezela mintzatzeko, R.S.S.A.'zaz itzegitea derriozrezko da, aren ideaen sorkari ta luzapen bezela bait da.

Gaurko komunistaen begietan, 1917'n ibillian jarri zuan sozialistamakina orren kuerda-emalle soil baño, zerbait geiago da Lenin: reboluziogille, pentsalari, eraberritzalle, gizadi-aro berriaren aita ta komunismogintzaren anima illezkor.

Lenin jaio zanetiko 96'garren urtea dala-ta, XXIII'garren billera-ondoren, jaikizun bereziak ospa dituzte Mosku'n. Gaurko komunista batek Lenin nola ikusten duan jakiteko, garrantzi aundiko iruditzen zait, jorralaren 23'n, Pravda'k ekarri zuan Egorychev'en itzaldia (2). Lan ontaz baliatuko naiz, baitikbait, Lenin'i buruzko ondorengo ikuspegi auek ematean.

Kristauok Kristo'ren berpiztean ikusten deguna bera, ikusten dute komunista sutsuak, Lenin'ek piztu zuan "urrilleko matxinadan" (Alan Moorehead). Kondairaren dialektikak eskatzen zuan "parusia" Lenin'engan bete da. Leninismuaren irakatsi ta zuzenkiari darien indar, errealismo ta guziekikotasunaz jabetzeko, leku guztietatik XXIII'garren billerara etorri diran 86 ordezkari auek jartzen dizkigu ezaupidetzat Egorychev'ek.

Ezin-zaartuzkotasuna, ta utsezintasuna dira, komunistaen iritzian leninismuaren garantirik garbien. Gizarte berri, langille-babesle, naiz askatasun-zaleengan ez da oraindiko sortu Lenin'ek erantzuna emango ez dion problemarik. Betikotasun onek, zenbait komunistaentzat indar mistiku baten neurriak iritxi ditu.

"Gorputzez ez da bizi, baño aren abotsak ozen eta garaikor itz egiten die lurbira osoko langilleai; eta abots onek reboluziora, bizitza berrira ta pakegintzara esnarazi ez duan zokorik ez da" (Gorki).

(2) *Po-leninski Borot'sa za Kommunizm!*, Doklad tovarischcha Egorycheva-Pravda, ap. 23.

Egorychev'ek dionez, marx-lenindar irakatsien ezin-agortuzko gatzetasuna ontan datza: sakonkiro zientifiku izaki, bizitzari estu-estu loturik egotean. Lenin, teori utsaren kontrako da; kondizio berriak arretaz aztertea ta kondaira zear jasotako esperientzia gogoan artzea noraezeko iruditzen zaizkio. Rebixiozaleak babesten duten bezela komunismoari ere "aggiornamento" bat osasuntsu, derriorrezko zaio.

lenin eta ekonomia (3)

Lehentxeago aditzera eman dedanez, Lenin'en teoria bizitzari ertsiki lotua dago, eta ekonomia da komunistarentzat bizi-agerkari oro ernarazten duan azpi-lurra. Lenin'ek ere problema guzien artean, ekonomi problema ematen die lehentasuna. Gizarte berriaren erakuntza, batez ere, ekonomi-politika zuzen baten gain oinarritua zegoala, esan oi zuan. Eskema ta jardunbide abstraktu oro bazterturik, aldian aldiko giro ta kondizioak ikasteari ekiteko agintzen zuan, ez bait da beste biderik sortu, lurralde bakoitzaren ahalkizunei dagokienez jardutzeko.

Zeazki ta garaiz oartzen zan aldakuntza berri guzietaz eta egitarau guziak oso konkretuak egin oi zituan. Barne-guda ta gobernuaren tartetze guziak ekonomira zuzentzen zituan eta indar eta erabaki guziak gobernuaren eskuetan bil zitzan eta zentralizazio osopena eskura zezan ekonomi-politika eskatzen zuan.

Pakean lan egiteko giroa sortu zanean, sozialismuaren azibiderako diru-salgaien arteko ar-emanak arik eta ondoen aprotxa zitzan ekonomiplan berria eratu zuan Lenin'ek. "*Zaratara orde z begirune, zeaztasun eta seriotasun geiagoz ekonomia eraikitzen eta ekonomi-enpresak zuzentzen ikasi*" (4).

Pauso, idea ta egitarau bakoitza, eguneko bearkizun eta etorkizuneko problemaekin uztartzen irakatsi zuan Lenin'ek.

Komintern'ekoen IV'garren billean, 20 milloi erre-rublo bakarrik izentatu ahal izan zituan Lenin'ek, garai artako industri aularen azibiderako; gaur berrogeitamar urtetara, sobietarrak sortzen dute mundu guztiko industri-emankizunean, bostetik bat.

Burni-meatze, arrikatz, porlan, berunezko tubo, zerra-zur, metalgintzarako makina, azukre ta esne-guriñean aurrena dira. Igaz, 507 mila

(3) *Leninskaja Ekonomicheskaja Politika Partii*, ibidem.

(4) *Polnoe Sobranie Sochinenii-44* kap., 492 orr.

milloi ordu-kilobatioko indarrak, 91 milloi tonelada osatu zituan. Gaurko nazio-errentak 190 mila milloitik gora jotzen du.

Lenin izan zan, alaber, serioki luzera lana planifikatzen irakatsi zuana. Alkartasunean eratutako ekonomiak, kapitalista erara eraikitakoak baiño etorkizun ohea zeukala esan oi zuan. Baiño planifikatze onek, langilleen erabaki ta naiak gogoan artzen ez baditu, enpresaren askatasuna ta erantzukizuna itotzen baditu, kalte besterik ezin lezaioke egin luzera ekonomiari.

Azken puntu au isituki oarreraozen du Egorychev'ek; agi danez, orain arteko politikak Lenin'en dotriña auenganako nostalgja piztu die.

lenin-en jardunbidea (5)

Teoria ta praktika, lanbide ta jomuga arteko batasuna da, Egorycheven iritzian, leninismuaren ezaugarririk bereziena. Lenin'en eredia, une ontan ixpillu gerta zaio XXIII'garren Batzarrari; azterketa ontan argi ikusi dute komunistak, zenbait lenindar irakatsien garrantzia:

- Problemai jakintza-arauz askaera eman eta benetako prozesu ta oarrikasietan erabakiak oiñarritu.*
- Erriarekin alkartasunik audienean lan egin eta onek idaroki dezan edozer onartu ta aren pentsakera sakontzen saiatu.*
- Lana praktikoki arautzen, koadroak egoki aukeratu ta gertatzen, burutatuko lanak sistema-arauz aztertzen alegindu.*
- Iriskizunak ongi baloratu, kritika ta autokritika aintzakotzat artu, zahar, indarge ta alperrikako dan oro errukigabe atzera utzi.*

Lenin'ek begirune aundiz aztertu oi zituan lankideen iritzi guztiak. Kolejialtasuna ta norberaren erantzukizuna bearbezela uztartzen jakitean dartzaraipena. Ezaguna da nolako biguintasun eta sentiberatasunez jendearekikoa egin oi zan. Mendeko izan zitzaizkion guztien aitorrez, akar egiterakoan ere sekula iñor ez omen zuan iraintzen; aitzitik, norbere indarretan fedea piztuarazten alegintzen omen zan. Baiño adiskide naiz begiko zitzaionen bat, partiduaren aurrerabidean oztopo gerta ba-zitzaion, bat batean uko egiten zion arekiko adiskidetasunari eta arremban guztiak etentzen zituan.

Ona emen, Egorychev'ek ikusten dituan Lenin'en kera nabarmenenak.

(5) *Za Leninskii Stil' Raboty*, ibidem.

SSRA'ko erakundeai bizi emanez, komunismuaren aurrerapena indartuz ageri zaigu Lenin. Bestalde, gaurko sobietarrai sortu zaizkien problemak erantzuna ematen dien neurrian ikusten du Lenin'en nortasuna. Belaunaldi bakoitzak bere erara ikusten ditu gizurenak eta gaurko sobietarrek ere kera bereiziz jantzi dute beren Gidariaren irudia.

lenin gertutik

Egorychev'en itzaldiak eskeintzen digun maixu ta gidari-irudiaren ondoren Lunacharski (6) aren lankide miñak ikusi zuan ezur-aragizko Lenin'en berri zenbait ematen aleginduko naiz.

Lunacharski'k ezagutu zuan rebolezio-aurreko Lenin'en zerzelada nabarmenenak auek dira: adimen argi ta zorrotza, lanerako almena, adiskidetetasun eta adeitasuna. Baiño bizitasuna ta naimen sendoa ziran, batez ere, bere nortasunaren osagairik nabarienak. Berrogei ta amar urte zitua- la ere, gazte baten pare zan lanean.

Itz egiterakoan, antzaldatu egiten zala esan zitekean. Begiak entzuleengan josi ta izugarritzko bizitasunaz mintzatzen zan. Argi idazten zuan; idea korapillotsuenak ere arrigarrizko xotiltasunaz adierazten zituan. Artikuluak bizkor idazten zituan; luzeki, letra aundiz eta idatzitakoa sekula tatxatu gabe. Goizetik lañ egiten zuan, maizenik; baita arratsean ere.

Ahal zuanean irakurtzen zuan eta gudarako armaz bezela jabetzen zan idea bakoitzaz. Alkarren aurkako idea-zalea, polemista purrukatua zan. Izkuntza asko zekizkian; errusieraz gaiñera, alemaneraz ederki mintzatzen zan, prantsesez eta ingles ez ain gaizki. Liburuak, berriz, suekoz, poloneraz, txekoz eta italionoz ere irakurtzen zituan. Txolartetan, zer egin etzekianean, iztegiak irakurtzen jardun oi zan.

Denbora gutxi egiten zuan atsedena artzen, baiño zearo indarberrituri- rik jeikitzen zan. Lenin'en irriparrari ume-irriaren xoramena zerion; ordu- rik zailletan ere beti aldarte berdiñean eta alaitsu-ki parrez erasotzeko prest egoten zan.

Asarratzen zanean dirdira gaizto bat nabari zitzaion begietan, baiño berealaxe menderatzen zuan amorrua eta lehen bezin nare gelditzen zan. Ateraldi bitxiren batek bukaera ematen zien beroaldiai ta ura esanaz gero alaitsu ta pakean geratzen zan.

(6) Lounatcharski, *Lénine, Souvenirs*.—Études Soviétiques, avril, n° 217, 1966.

Bere bizitza bereizian alaitasun xaloz jokatzan zuan. Aurrak eta katumeak oso atsegin zitzaizkion; sekula etzan aspertzen aiekin jolasean.

Erakartasun aundia zerion Lenin'en pertsonari: Gorki bezelako idazle ospetsu batengandik asi ta azkeneko baserritarraganaiñoko guziak, ezagutu zutenekoxe, aren xoramenaren mende erori ziran; ezezagunak ere liltx izenez deitzen zuten.

Erabeti xamarra zan izakeraz; nazio arteko billeratan, ixil eta itzalpean iraun oi zuan, baiño noizik bein itzaldi bikaiñak egiten ere ba zekian. Alkartasunean lan egitea begiko zitzaion. Norbaitek esakun egokiarekin topo egiten ba-zuan, onela zion: "*Oso ederki, oso ederki! Ia, berriro esai-guzu!*" Zerbait ain ongi iruditzen ez bazitzaion, berriz: "*Ontara, bear bada obeto legoke*". Bere idearen bat, arrazoiz kritikatzan ziotenean, irripar egin eta bere eskuz baztertu oi zuan; baiño etzan batere gauza erreza ari kontra egitea, aurka egiten zionaren argaluneak arrapatzeko ta bere iritziak babesteko aparteko trebetasuna bait zuan.

Bukatzeko, ikonografiari dagokionez, Lenin'en irudiak, margo-lanak, baitipait, benetako Lenin'en aurpegia oso motelki ematen digutela aitortzen zuten personalki ezagutu zutenak. Aurpegiz oso esanguratsua eta aldabera; ia ezinkizun zan, beraz, aren bizitasunaren ugariari egoneko erretrato baten urrik ere ematea.